BOGORODICA U SUVREMENOJ HRVATSKOJ GLAZBI

MR. HRVOJKA MIHANOVIĆ-SALOPEK

Drugi vatikanski sabor (1963) pristupio je na nov način liturgijskoj glazbi. Uz gregorijanski koral, glazbu za orgulje, staru i suvremenu polifoniju, dao je također i istaknuto i legalizirano mjesto liturgijskomu pučkom pjevanju na narodnom jeziku. Spomenutom obliku crkvene narodne i umjetničke popijevke pružena je revalorizirana, vrlo važna uloga unutar crkvenih obreda, kao stoljetnom izrazu iskonskih narodnih težnji. Ona postaje poticaj za sveopće sudjelovanje naroda u pjevanju, dok se složeniji oblici prepuštaju glazbeno školovanom zboru. Vatikanski dokumenti *Saborska liturgijska konstitucija* 1963. i konstitucija *O svetoj glazbi* (objavljena 5. ožujka 1967) označili su snošljiviji i elastičniji stav prema modernističkim glazbenim dostignućima, priznajući sve oblike prave umjetnosti, obdarene potrebnom ozbiljnošću i uzvišenošću, što je primjereno crkvenoj glazbi. Termin »apostolat glazbe« izdignuo je vrlo visoko glazbenu aktivnost u crkvi, izjednačujući je s najuglednijim crkvenim dužnostima i službama.

Prema crkvenim načelima o glazbi, crkveni su glazbenici usmjereni na izbor ili sintezu sljedećih glazbenih, međusobno različitih, oblika: gregorijanskog korala, klasične i suvremene polifonije, crkvene pučke popijevke te raznih suvremenih atonalnih skladateljskih postupaka. To usmjerenje uvjetovalo je i u europskoj i u hrvatskoj crkvenoj glazbi podjelu na koncertne oblike stvaralaštva te na prigodno primjenjive, liturgijske, pretežito himnodijske oblike stvaralaštva. Iako su crkveni zakoni o glazbi uvijek nastojali razlikovati sakralnu glazbu (tj. one skladbe koje su tekstom i oblikom prikladne za uporabu u liturgijskim obredima) od tzv. duhovne glazbe (od skladbi nadahnutih slobodnom vjerskom pobožnom tematikom), uvijek su se tijekom povijesti, pa i sadašnjosti, javljale interferencije između ta dva područja. Primjerice, razvoj glazbenog baroka izgradio je iz liturgijskih oblika glazbe nove glazbene oblike duhovne glazbe: oratorij i duhovnu operu. U 18. i 19. stoljeću, zbog produbljivanja glazbenog sadržaja i razrade izražajnih sredstava, zahtjevna i veličanstvena djela prvobitnoga liturgijskog usmjerenja prelaze u koncertne dvorane (npr. Pergolesijev i Rossinijev *Stabat mater,* Mozartov i Verdijev *Requiem*, Beethovenova *Missa solemnis*, Brucknerov *Te Deum* itd.). I nakon cecilijanskoga reformnog razgraničenja sakralne i duhovne glazbe, mnoge skladbe slobodnoga duhovnog nadahnuća i osebujnoga

vlastitog doživljaja vjere prigodno se izvode u okviru svete mise (osobito prilikom svečanosti ili kakvih obljetnica, kao npr. djela L. Janačeka, A. Joliveta, G. F. Poulanca). I oblik crkvene pučke popijevke, koji je vjekovima pripadao paraliturgijskoj uporabi i privatnoj pobožnosti vjernika, upravo nakon Drugoga vatikanskog sabora proživljava svoj ravnopravni ulazak u liturgijske obrede. Radi preciznosti određenja, u ovoj je radnji primijenjena funkcionalna klasifikacija glazbenih djela, dakle klasifikacija djelâ prema uporabi u konkretnoj, javnoj postojećoj crkvenoj i kulturnoj praksi katoličke Europe, pa tako i Hrvatske.

Na području koncertnog izvođenja crkvene glazbe posvećene Bogorodici ostvarili su nezaobilazno značajna djela istaknuti hrvatski autori: Ivo Brkanović, Boris Papandopulo i Anđelko Klobučar.

Pripadnik smjera hrvatske nacionalne glazbe Ivan Brkanović (Škaljari kraj Kotora, 1906 – Zagreb, 1987) zalagao se u svojim djelima za sjedinjenje obilježja hrvatskoga glazbenog folklora i hrvatske glazbene tradicije s modernim europskim skladateljskim postupcima i nadasve s vlastitom autorskom izgrađenom umjetničkom individualnošću. Diplomirao je 1935. u Zagrebu, a usavršavao se do 1937. u Parizu. Djelovao je kao profesor Konzervatorija, dramaturg Opere HNK u Zagrebu, direktor Zagrebačke filharmonije, a u hrvatskoj povijesti glazbe ostaje trajno prisutan kao tvorac dvaju modernih scenskih dostignuća, realističke opere *Ekvinocij* i opere-oratorija *Zlato Zadra* (poznate i pod prvobitnim naslovom *Škrinja sv. Šimuna*). U čast Bogorodice Brkanović je skladao 1981, u zrelom periodu svoga stvaralaštva, veličajni pasionski oratorij *Stabat Mater dolorosa* za soliste, zbor i orkestar. Djelo se odlikuje izrazitom čistoćom melodike, koja je oživljena bogatom ritmičnošću i neočekivanim smionim harmonijskim sklopovima. Brkanovićev oratorij utemeljen je na osebujnom, individualno prepoznatljivom vođenju polifonije, na sintezi hrvatske crkvene tradicije i vlastitoga umjetničkog modernizma, koji zazire od eksperimenata avangarde. U djelu se osjećaju korijeni višestoljetne hrvatske glagoljaške verzije *Stabat Mater*, ali prerađene izrazitim autorovim glazbenim medijem u novu ekspresiju. Brkanovićeva snažna orkestracija zahtijeva suvremen veliki orkestralni aparat i naglašava dramatiku djela. Oratorij obiluje potresnim naglascima duboke boli Madone nad Kristom.

Boris Papandopulo (Honnef am Rhein, 1906 – Zagreb, 1991) također je sljedbenik nacionalnoga glazbenog smjera te u tom dijelu svojega stvaralaštva sintetizira karakteristične ritmičko-melodijske elemente hrvatskoga narodnog melosa i utjecaje suvremene europske glazbe i orkestracije. Kao sin slavne pjevačice Maje Strozzi, Papandopulo je od malih nogu živio s glazbom i dobio izvrsno glazbeno obrazovanje. Kompoziciju je studirao s 4 onodobna vodeća hrvatska skladatelja (B. Bersa, A. Dobronić, F. Lhotka, F. Dugan) na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a dirigiranje u Beču. Djelovao je kao dirigent Zagrebačke opere (1940–1945) i Simfonijskog orkesta Radio-stanice (1942–1945), zatim kao direktor Riječke opere te operni dirigent u Sarajevu, Zagrebu, Splitu. Primio je čast redovnog člana HAZU.

U raznolikom autorovu glazbenom stvaralaštvu sakralna glazba zauzima istaknuto mjesto. Već u prvom umjetnikovu razdoblju vrhunski domet dosiže vo-

kalni oratorij, nastao 1935, *Muka Gospodina našega Isukrsta*, za soliste i muški zbor »a cappela«, utemeljen na dalmatinskome glagoljaško-pučkom pjevanju. Četiri godine kasnije nastala je klasična *Hrvatska misa* u d-molu op. 86, 1939. Glagoljaški pučki napjevi koji vuku davno podrijetlo iz gregorijanskog korala, a poprimili su stoljećima snažne odraze hrvatskog folklora i narodnih melizama, trajno su nadahnuće autorova sakralnog stvaralaštva. I u kasnijem djelu *Poljička pučka misa* (praizvedena na Gracu iznad Omiša 1984. na blagdan sv. Jurja, zaštitnika starohrvatske kneževine Poljica) autorovo vrelo nadahnuća ponovno je drevno glagoljaško liturgijsko pjevanje i svjetovni narodni melos.

Prigodom 25. obljetnice župe Gospe od Zdravlja u Splitu Papandopulo je skladao monumentalno koncertno djelo Bogorodici, kantatu *Gospe od Zdravlja*, koju je praizveo zbor, orkestar i solisti, sopran i tenor HNK iz Splita, 1971. Slušajući kantatu *Gospe od Zdravlja* možemo zaključiti da ona utjelovljuje stopljenost narodne pučke jednostavnosti i autorove bogate individualističke glazbene mnogoslojevitosti. Drugim riječima, pred nama je ponovno vrhunska sinteza drevne tradicije hrvatskoga narodnog melosa i suvremenoga kultiviranoga europskog načina glazbena skladanja, pri čemu se ne gubi osnovna pjevnost, razgovijetnost glazbene fraze i jasnoća teksta. Papandopulova kantata skladana je na tekst *Dobra Majko na Dobrome* poznatoga prosvjetiteljskog himnodičara fra Petra Kneževića i na himnu posvećenu Gospi od Zdravlja *Čuj vruću molbu puka svog*. Zanimljivo je spomenuti da je na području Dalmacije i Hercegovine fra Petar Knežević (Knin, 1702 – Visovac, 1768) u 18. stoljeću sastavljao himnodijske pjesme »na narodni način«, postigavši vlastitim stilom pučkih zaziva rasprostranjenost i izvrsnu omiljenost u hrvatskom narodu. Te njegove pjesme posjeduju stil koji bismo lako zamijenili za usmenu pučku predaju. Tekstovi Papandopulove kantate preuzeti su iz prvobitne zbirke Petra Kneževića *Pisme duhovne razlike*, čije je prvo izdanje objavljeno još 1750. u Veneciji. Blagi pastoralni ugođaj pridaje kantati konstantno, tj. lajtmotivsko provlačenje početnih taktova poznate hrvatske narodne božićnomarijanske pjesme *Veseli se, Majko Božja*. I ovaj tekst nalazi se zapisan u Kneževićevoj zbirci *Pisme duhovne razlike*, ali se opravdano pretpostavlja da je pjesma zapisana i prenesena iz još ranije hrvatske narodne tradicije. U Papandopulovoj kantati posebice se glazbeno doimlje zastrašujuće veličanstven ugođaj duhaćih instrumenata u motivu kuge. Također je vrlo sugestivna gradacija završne Code, u kojoj se repetira uzdah zbora od pianissima do forte-fortissima *O Gospe od Zdravlja, moli za nas*. Maestro Papandopulo dao je svoj doprinos i praktičnoj glazbenoj liturgijskoj uporabi. Uglazbio je više psalmodijskih pjevanja (na osnovi pučkog pjevanja), obradio je narodne božićne pjesme, priredio više himnodijskih tekstova i popijevki za mješoviti i muški zbor (primjerice: *Zdrav Isuse, Oče naš, Pokoj vječni).*

Najopsežniji doprinos marijanskome glazbenom stvaralaštvu na koncertnom ali i na liturgijskome uporabnom području dao je orguljaš, skladatelj i glazbeni pedagog, profesor na Muzičkoj akademiji u Zagrebu Anđelko Klobučar (Zagreb, 1931). Na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji Klobučar je diplomirao 1955. na teoretsko-historijskom odjelu studijom »Franjo Dugan – život i rad«, koja je 1969. objavljena u RAD-u JAZU, br. 351. Uz muzikološke nauke studirao je

kompoziciju kod Mila Cipre i orgulje kod Franje Lučića, a zatim se usavršavao u inozemstvu: 1959/60. u orguljama kod prof. Nowakowskog u Salzburgu, a godine 1965/66. kao francuski stipendist u kompoziciji kod Andréa Joliveta u Parizu.

Glazbeni put Anđelka Klobučara odvija se plodonosno u više smjerova. Već više desetljeća Klobučar djeluje kao istaknuti hrvatski orguljaš, jednako vrstan kao organista prvostolne crkve u Zagrebu i kao koncertni solist na brojnim nastupima u domovini i inozemstvu, te posebnu pažnju posvećuje promicanju hrvatske orguljaške povijesne literature.

Skladateljski Klobučarov opus crkvene glazbe opsežan je i raznolik. U djelima namijenjenim koncertnoj izvedbi Klobučar je vodeći suvremeni skladatelj za orgulje, i u tom dijelu svoga stvaralaštva on je umjetnik velikoga temperamenta i autentičnoga avangardnog nadahnuća te u njima poseže i za najsmionijim izražajnim sredstvima suvremene glazbe (primjerice kromatska zasićenost koja vodi k atonalnosti, clusteri – skupovi tonova koji istodobno zvuče, a međusobno su unutar opsega udaljeni za malu ili veliku sekundu, te elementi poliritmičnosti, politonalnosti, povremeno i aleatorike). Kronološki možemo spomenuti istaknuta djela Klobučarove orguljaške literature: *Trio sonate* 1966, 1968 i 1981; *Passacaglia*, 1952; *Triptih*, 1965; *Pièce en mosaique*, 1969; *Fantazija i toccata*, 1971; *Pet stavaka*, 1974; *Freske*, 1974; *Hommage a Cecchini*, 1976; *Preludij, interludij i postludij*, 1976; *Epithalam*, 1977; *Musica festiva*, 1980; *Koncert za orgulje i simfonijski orkestar*, 1983; *Vitrail*, 1987; *Jubilatio*, 1987; *Concertino za orgulje, gudače i timpane*, 1987; *Muzika za orgulje i simfonijski orkestar*, 1987. U opus Klobučarove glazbe za orgulje možemo ubrojiti koralnu predigru za orgulje posvećenu Bogorodici pod naslovom *Zdrava o Marija* sa stavcima: Maestoso, Cantabile, Vivace, Maestoso. Objavljena je u glazbenom prilogu *Sv. Cecilije*, god. XCVIII, br. 3, 1977. u Zagrebu, a kao potka samostalnoj autorovoj razradi poslužio je za motiv napjev istoimene pjesme iz hrvatske zbirke *Cithara octochorda*, iz 18. st.

Znatan dio svoga sakralnoga glazbenog rada autor je posvetio praktičnoj liturgijskoj uporabi. Klobučarova težnja k slobodnijem, avangardnijem pristupu zvukovnim mogućnostima, koju otvoreno izražava u neobuzdanoj samosvojnoj orguljskoj glazbi, na području liturgijskih skladbi suspregnuta je i preobražena. U ovom dijelu svog rada Klobučar odbacuje avangardizam, oslanja se na tradicionalna harmonijska sredstva, hrvatski folklor i stare moduse, kao obilježje starohrvatskih crkvenih popijevki, te nastoji stvoriti djelo razumljivo i dostupno izvedbi vjernika. Međutim Klobučarovu glazbu za liturgijsku uporabu možemo također stupnjevati u dva različita dijela stvaralaštva. U himnodijskom dijelu stvaralaštva autor je najpristupačniji izvedbi laika, a melodijsko-harmonijska sredstva krajnje su mu jednostavna i samozatajno podređena funkciji oblika crkvene popijevke. Stoga je Klobučar temeljni suradnik pri glazbenoj redakciji kapitalnog izdanja najnovijega crkvenog kantuala *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*, u izdanju Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu (1985). U kantualu su najbrojnije Klobučarove samostalne skladbe, obrade i nove harmonizacije već postojećih pjesama. U spomenutoj pjesmarici navest ćemo autorove marijanske samostalne sklad-

be. To su: *Zdravo zvijezdo mora*, broj skladbe 579, himnički tekst; *Početak svijeta boljega*, himnički tekst, br. 581; *Zdravo budi, Marijo*, br. 620.

Analizirjući autorove harmonizacije već postojećih napjeva, ili njihove prilagodbe dvoglasju u duhu hrvatskoga narodnog pjevanja, uočavamo svu širinu himnodijske baštine koju je autor proučavao i obradio za potrebe liturgije. Klobučar je nanovo harmonizirao brojne pjesme iz zbirke *Cithara octochorda*: adventsku *O rumena zoro jasna*, br. 373; *Nek mine, Majko*, br. 559; *Zdravo, Djevice*, br. 598; *Zdravo, Djevo čista*, br. 602; harmonizirao je povijesni napjev antifone iz *Dubrovačkog kantuala* iz 17. st. *Pod obranu tvoju*, br. 597. Velik broj harmonizacija posvećen je pučkim napjevima, kao, npr., harmonizacija poznatih bističkih hodočasničkih pjesama *Lijepa si lijepa*, br. 767; *Majko Božja Bistrička*, br. 784. Vrlo je zanimljivo spomenuti harmonizaciju specifičnoga hrvatskoga marijanskoga narodnog oblika *Pangue lingua*, posvećenog Bogorodici, a raširenog po svim hrvatskim krajevima pod nazivom *Svi u glas jezici sad se složite i Majci Divici pjevat počnite*, br. 769. U duhu poštivanja sačuvanja folklornih obilježja pjevanja, harmonizirani su pučki napjevi *Došli smo ti, Djevo* iz Međimurja, br. 779, i *Kraljice anđelska*, br. 777. Klobučar je također reharmonizirao za orgulje i zbor napjev poznate poljske pjesme Gospi Čenstohovskoj *Marijo, kraljice Poljske*, br. 801.

Prijelaznom dijelu liturgijskoga glazbenog stvaralaštva maestra Klobučara pripadaju skladbe koje se mogu izvoditi koncertno, ali također i u okviru svečane mise. Navedena djela nerijetko su nastala prigodom raznih hrvatskih crkvenih slavljeničkih obljetnica. Obilježja hrvatskog folklora u tim su djelima tek daleka jeka i prvobitno nadahnuće za autohtonu modernističku autorovu razradu. Iako te skladbe nisu omeđene programskim načelima stvaranja crkvene himnodije, one nisu ni potpuno otvorene avangardnim zahvatima, poput glazbe namijenjene orguljama. One su spoj dvaju autorovih stvaralačkih polova na području crkvene glazbe, te iako politonalne i suvremene, one su oblikovane s osjećajem za mjeru, razgovijetnost teksta ili instrumentalne glazbene misli te privlače pozornost širokoga glazbenog slušateljstva. U opus liturgijsko-koncertnog stvaralaštva možemo ubrojiti sljedeća djela: prigodom Hrvatske marijanske godine nastao je motet za mješoviti zbor *Divici Mariji* na predivni tekst Marulićevih dvostruko rimovanih dvanaesteraca iz 16. stoljeća:

»Zdrava si Marije, zdrav žilju pribili,
ki u prsi krije, tvoj sinak premili.«

Motet je tiskan u glazb. prilogu *Sv. Cecilije*, god. XLVI, br. 2, Zagreb, 1976. Za četveroglasni zbor Klobučar je uglazbio svečanu *Molitvu Gospi* na tekst Ivana Meštrovića, s početnim stihovima u slobodnom sroku:

»Naša zemlja sačuvala je uspomene naše
A naša Gospa lozu našu
Njoj zahvalimo na nepresušnom vrelu
Čiji tok sve suše i potresi ne prekinuše.«

Prigodom 25. obljetnice rada Instituta za crkvenu glazbu skladano je moderno djelo *Offrande a Marie*, tiskano u glazbenom prilogu *Sv. Cecilije*, god. LVIII, br. 2–3, Zagreb, 1988.

Stare hrvatske tradicionalne marijanske pjesme autora su često potaknule na nezavisnu obradu, te su tako 1983. nastali aranžmani za orgulje pjesama iz *Cithare: Zdravo, Djevo čista, izvor milosti; Zdravo, Djevo čista, milosti svih puna* i *Marijo, nado ljudi*. Aranžmani se nalaze u rukopisu. Godine 1990. Klobučaru je dodijeljena nagrada »Vladimir Nazor« za *Partitu na napjeve iz Pavlinske pjesmarice*, namijenjenu orguljama, a nastalu u Zagrebu. Za svoje glazbene zasluge Klobučar je primio više domovinskih priznanja: nagradu »Milka Trnina« 1970, »Josip Slavenski« 1985, »Ivan Lukačić« 1991, a uz to je redovni član HAZU.

Sagledavajući područje glazbeno-himnodijskog stvaralaštva namijenjenog liturgiji, a vremenski vezanog uz oživljavanje crkvenog časopisa *Sv. Cecilija* 1969, možemo kao vidljivo obilježje tog dijela stvaralaštva istaknuti individualni autorski pristup baštini hrvatskoga crkvenoga narodnog melosa. Etnomuzikološka istraživanja hrvatskoga pučkoga glagoljaškog pjevanja i postojećih usmenih narodnih varijanata postojećih crkvenih pjesama unaprijedili su istaknuti muzikolozi Vinko Žganec, Jerko Bezić, Lovro Županović, Vladimir Fajdetić i drugi. Već u drugom broju obnovljenog časopisa *Sv. Cecilija*, god. XXXIX, izlazi članak Mate Lešćana *Harmonzacija crkvenih popijevaka u pučkom duhu* kao vodeće stilsko usmjerenje koje su postcecilijanski skladatelji zasebno razvili.

Istaknuti muzikolog i skladatelj Lovro Županović (Šibenik, 1925) uglazbio je srednjovjekovni tekst *Šibensku molitvu* za soliste i mješoviti zbor na način glagoljaško-pučkog pjevanja. Glazba je tiskana 1970. u *Sv. Ceciliji*, god. XL, br. 1. Ovaj vrijedni stari hrvatski tekst potječe iz 14. stoljeća, a vrsta je litanije koja u slobodnim stihovima s rimama izriče niz zanosnih pohvala Djevici Mariji.

Prerano umrli orguljaš i crkveni skladatelj profesor Mato Lešćan (Đurđevac, 1936 – Frankfurt na Majni, 1991) objavio je više skladbi i himnodijskih obrada u kojima se kroz razigrane polimetrične ritmove i staromodusne harmonije očituje umjetnička primjena hrvatskih folklornih elemenata. U ovom radu spomenut ćemo najistaknutije Lešćanove marijanske tiskane kompozicije kao što su:

1. obrada stare božićne pjesme iz Bačke *Diva Mati* (*Sv.Cecilija*, god. XL, br. 4, 1970, Zagreb).

2. *Hvalospjev Mariji* (*Sv. Cecilija*, god. XLIII, br. 3, Zagreb, 1973).

3. *Zdrava si, Marije*, solo-pjesma za tenor ili sopran uz orgulje, skladana na renesansni tekst hrvatskog velikana Marka Marulića, a namijenjena praizvedbi prigodom proslave hrvatske marijanske godine (*Sv. Cecilija*, god. XLVI, br. 2, Zagreb, 1976).

4. *Zdrava Djevica*, obrada popijevke iz *Cithare* za solo sopran i četveroglasni zbor (*Sv. Cecilija*, god. XLVIII, br. 3, Zagreb, 1977).

5. *Pohvale Gospi*, samostalna glazbena obrada, objavljena u pjesmarici *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*, Zagreb, 1985.

6. *O Gospe sinjska*, nova harmonizacija poznate melodije, C-dur, *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*, Zagreb, 1985.

7. *Zdravo o Marija, nebo visoko*, vrlo lijepa elegična, »lento« obrada napjeva iz zbirke *Cithara octochorda* za solo tenor i orgulje. Ova popijevka posjeduje potresni tekst s odrazom hrvatske povijesti, koji, nažalost, i danas reflektiraju tragičnu težinu ratnih zbivanja u napadnutoj domovini Hrvatskoj:

»Zdrava o Marija, lep zrak vedreni
miloserdne oči Tvoje oberni
na horvatski mal orsag
težek plača on biršag
pomiluj nevoljno vu njem Tve ljudstvo«
(druga kitica).

Za područje himnodijsko-liturgijske uporabe vrlo je značajna zbirka *Crkveni himni* (Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1982) u kojoj je Stanislav Preprek (Šid, 1900 – Petrovaradin, 1982) sustavno skladao samostalne napjeve za himne kroz cijelu crkvenu godinu, a služeći se hrvatskim prijevodima isusovca Milana Pavelića.

Bogat opseg od 23 uglazbljena himna posvećen je Bogorodici: *O slavo bijelih djevica* (svetkovina BDM), A-dur, br. 51; *O zaštitnice djevica* (Bezgrešno začeće BDM), 2 varijante, prva u Es-duru, br. 62, i druga u As-duru, br. 63; *Milinu tvoju pjevamo* (Gospi Lurdskoj), 2 varijante, prva u Es-duru, br. 69, druga u D-duru, br. 65; *O Zoro, Sunca glasnice* (Lurdskoj Gospi), f-mol, br. 66; *O Marijo što ljubazno obazireš se,* 2 varijante, prva u F-duru, br. 69, druga u a-molu, br. 70; *Nebeska Majko Djevice* u B-duru, br. 81; *Od raja Spasu milije* (Materinstvo BDM), 2 varijante, prva u G-duru, br. 82, druga u h-molu, br. 83; *Sva slavna Majko Božja* (Materinstvo BDM), 2 varijante, prva u As-duru, br. 84, druga u C-duru, br. 85; *Zdravo rajska Kraljice*, 3 varijante, prva u G-duru, br. 100, druga u F-duru, br. 101, treća u G-duru, br. 102; *Zdravo Majko Djevice*, 2 varijante, prva u Es-duru, br. 103, druga u A-duru, br. 104; *Zdravo zvijezdo mora*, 3 varijante, prva u g-molu, br. 105, druga u As-duru, br. 106, treća također u As-duru, br. 107; *Majku Boga velikoga* u Es-duru, br. 108; *O Stvorče svijeta* (mala služba BDM) u H-duru, br. 109.

Dok je u orguljskoj i klavirskoj glazbi Stanislav Preprek predstavnik glazbenog impresionizma i ekspresionizma, na području crkvenih himana je tradicionalan, obilježava ga jednostavnost napjeva i harmonizacije, djelomičan utjecaj narodne glazbe iz okolice Srijema te pojedini tonski sklopovi koji mogu asocirati na ugođaje narodnih budnica. U čast Bogorodice Preprek je skladao i dvije mise. To su: *Zavjetna misa BDM* i *Misa br. 3 u čast Majci Božjoj Tekijskoj*.

Podređujući se zakonitostima razgovijetnosti, pjevnosti, pristupačnosti izvedbe narodne cjeline te autorskom nadahnuću utemeljenom na obilježjima na-

rodnog melosa i povijesne baštine pojedinoga hrvatskog kraja, svoj su prinos marijanskoj liturgijskoj glazbi dali franjevci Ivo Peran (Kaštel Stari, 1920) u djelu *Jubilarna marijanska misa za 4 glasa*, nastala prigodom tisućite obljetnice postojanja svetišta Gospe od Otoka u Solinu, i fra Ivan Glibotić (Slivno kod Imotskog, 1901 – Imotski, 1987) u djelu *Misa u čast Gospe Sinjske*, kao i u poznatim popijevkama *Zdravo Majci Božjoj*, tiskanoj u Splitu 1980, i *O Gospe Sinjska* u F-duru iz pjesmarice *Pjevajte Gospodu pjesmu novu*, Zagreb, 1985. Potrebno je spomenuti da je Glibotić tvorac zanimljivoga novoga crkvenog oblika glazbenog igrokaza ili duhovne igre s pjevanjem koje je ostvario u djelu *Bijela Gospođa u Lurdu*. Mlađi autor Nikša Njirić (Dubrovnik, 1927) stvorio je deklamativnu, priličito modernističku koncertnu solo-popijevku *Pozdrav*, skladanu na antologijski tekst hrvatskog pjesnika Vladimira Nazora (*Sv. Cecilija*, god. LIX, br. 2, 1989). U raznim obradama i skladbama crkvenih popijevki i himana svoj glazbeni doprinos pružaju konstantno postcecilijanski glazbenici vezani uz rad Instituta za crkvenu glazbu: Izak Špralja, Lorand Kilbertus, Ljubomir Galetić, Petar Zdravko Blajić i brojni drugi.

Budući da je razdoblje postcecilijanizma u svom tijeku, nadamo se da će nam novo stvaralaštvo naših suvremenika – hrvatskih crkvenih glazbenika donijeti i nadalje vrijedne i uzvišene rezultate na području marijanske i općecrkvene glazbe.

Također možemo s optimizmom pretpostaviti da će novo, demokratsko, postkomunističko razdoblje u državi Hrvatskoj više pažnje posvetiti produktivnom i reproduktivnom njegovanju hrvatske crkvene glazbe tiskanjem nota, snimanjem gramofonskih ploča i kazeta te javnim koncertnim i radio-televizijskim izvedbama sakralnih djela.